

De Wijk als Speelplaats

Brengt het wij(k)gevoel terug

In 'De Wijk als Speelplaats' krijgen wijkbewoners een opleiding tot buurtsportwerker aangeboden, zodat de openbare ruimte weer decor wordt van sport en spel. Dat bevordert niet alleen de leefbaarheid, maar vormt ook een tegenwicht tegen de digitalisering, vervetting en 'veramerikanisering' van jeugd en ouderen.

De openbare ruimte van de wijk zelf moet weer het decor worden voor spelen en bewegen, vindt Henk Kieft, manager advies bij KAW architecten en adviseurs. In het concept 'De Wijk als Speelplaats' worden daarom uitdagende evenementen voor en door

bewoners georganiseerd. Bewoners worden zelf verantwoordelijk voor deze evenementen. Probleemjongeren kunnen betrokken worden door hen een toezichthoudende rol te geven bij de evenementen. "Met dit concept proberen we de zelfredzaamheid en

betrokkenheid van bewoners te stimuleren en de leefbaarheid in een wijk te vergroten.", aldus Henk Kieft.

De nieuwe aanpak is ontstaan in Leeuwarden en Groningen. In de aanpak wordt bewegingsbevordering gecombineerd met het volgen van opleidingen in de wijk zelf. Een groep enthousiaste sporters krijgt zo een bril aangereikt om de wijk zelf weer als speelplaats en leerplaats te zien en dat over te brengen op iedereen uit de wijk die belangstellend is. Zo wordt de wijk zelf verantwoordelijk gemaakt voor het weer leren spelen op pleinen en in plantsoentjes.

Breng de spontaniteit terug in spelen en leren

Onze samenleving heeft last van bewegingsarmoede. Een proces dat zich de afgelopen vijftig jaar - gelijktijdig met de verstedelijking van ons land - heeft voltrokken. Met allerlei gevolgen voor de gezondheid van dien. Henk Kieft heeft wel een verklaring: "Halverwege de helft van de vorige eeuw groeiden kinderen in kleinere steden en dorpen nog op in een voor bewegen ideale omgeving. In deze kleinere gemeenschappen bleven de oudere jeugd en ouderen langer verbonden aan bijvoorbeeld een voetbalvereniging, waardoor rolmodellen voor de jeugd voorhanden waren. De georganiseerde sport werd met elkaar gekoesterd en kinderen speelden daarnaast, ongehinderd door mobiele telefoons, computer-games en televisie, gewoon buiten op straat."

Alle wijkbewoners als ambassadeur

Het gevaar dat een gebrek aan beweging met zich meebrengt is inmiddels onderkend. Langzaam komt er, vooral langs formele kanalen als sportverenigingen en scholen, een beweging op gang om dat tij

aats

te keren. Het belangrijkste verschil met het verleden lijkt hem echter te zitten in het ongeorganiseerd sporten en spelen.

Sporten gebeurt meestal georganiseerd in een formele omgeving, zoals in sporthallen, scholen en sportcomplexen aan de rand van stad of dorp. Het spontaan op straat spelen lijken kinderen te zijn verleerd, vanwege de vele afleidingen binnenshuis, maar ook doordat de openbare ruimte zich minder leent voor impulsief spelen. Daarbij is overigens een kanttekening op zijn plaats, want wijken gebouwd in de jaren zestig, zeventig en tachtig van de vorige eeuw kenmerken zich juist door veel gemeenschappelijk groen. Rest dus de vraag hoe de jeugd weer leert dit aanbod te waarderen en tot haar domein te maken. Want dat is wat de Wijk als Speelplaats wil bewerkstelligen.

Door deel te nemen aan de opleiding zijn de buurtbewoners een soort 'ambassa-

deurs' van het project. Zij richten zich vooral op de oudere jeugd van 12 tot 18 jaar, terwijl zij tegelijkertijd werken aan hun eigen toekomst. In de cursus leren ze jaarcycli te ontwikkelen en te organiseren. Deze zijn opgebouwd rond vier 'superevents' per jaar: bijeenkomsten die zodanig zijn georganiseerd dat een hoge opkomst is gegarandeerd. Zo kan de hele wijk worden ingeschakeld, als deelnemer of als hulpverlener. Een survivalrun is een standaardonderdeel van de jaarlijkse cyclus. Niet de traditionele sportvelden, maar de openbare ruimte van de wijk vormt het speelveld voor de survivalrun.

Naast het bewegingsonderwijs nemen de deelnemers deel aan regulier onderwijs, maar dan wel aangeboden in de wijk zelf. Het wijkcentrum blijkt daar een uitstekende plek voor te zijn. 's Morgens wordt er gewerkt aan AKA-opleidingen, en 's mid-

dags gaan de sportkleden aan. "Door het onderwijs in de wijk zelf te organiseren, neem je een grote drempel weg voor veel jongeren die anders buiten de boot zouden vallen", aldus Henk Kieft. "Persoonlijke aandacht, bekend terrein en vrienden die ook aan het project meedoen, geven de jongeren vertrouwen in de opleiding - en belangrijker - in zichzelf."

De Wijk als Speelplaats is een pilot die tot stand wordt gebracht door KAW architecten & adviseurs, in samenwerking met de Groningse woningcorporaties de Huismeesters en Lefier, en in Leeuwarden de corporatie WoonFriesland en de gemeente Leeuwarden. Het Alfacollege te Groningen en de Hanzehogeschool Groningen verzorgen de opleidingen.

Survivalrun

KAW architecten en adviseurs geloof in de kracht van samenwerken. De zelfredzaamheid van wijken en hun bewoners is uitgangspunt in wijkvernieuwingsprojecten. In het concept 'De Wijk als Speelplaats' heeft KAW architecten dit heel letterlijk genomen: samen met buurtbewoners activiteiten organiseren om de leefbaarheid van de wijk te verbeteren. Dat is goed voor de wijk en nog beter voor de deelnemers.

De Mondriaanbuurt in Leeuwarden wordt de komende jaren fysiek vernieuwd middels een herstructureringsplan voor de verouderde woningen, maar vooruitlopend hierop is gestart met verbetering van de leefbaarheid. Een survivalrun voor kinderen uit de wijk was één van de eerste vernieuwingsactiviteiten. Doel van het evenement was het versterken van de sociale netwerken. De survivalrun was een groot succes! Maar liefst 110 kinderen van 10 tot en met 12 jaar overwonnen al hollend en klauterend allerlei hindernissen in de wijk: met een touwbaan het water oversteken, onder netten en door banden heen klimmen en met een vlot de sloot oversteken. Ouders en tieners kwamen spontaan helpen om van het evenement een succes te maken. In de Mondriaanbuurt wordt dit voorjaar een tweede survivalrun voor de oudere jeugd uit de wijk georganiseerd. Met een afseilhelling en een tokkelbaan belooft ook dit een bijzondere dag te worden!

In de wijken de Hoogte, Beijum en de Korrewegwijk zijn inmiddels de eerste klassen gevuld. Door een nauwe samenwerking met het Alfacollege zijn de speciale klassen met 'WAS-jongeren' inmiddels van start. De jongeren realiseren zich dat dit niet vrijblijvend is. Ze zullen hard moeten werken aan zichzelf, aan de wijk en aan de buurtbewoners.

Opbouwwerk,

Werken aan de ontwikkeling van een sociale infrastructuur waarin kwetsbare en gezonde burgers kunnen participeren, het ontwikkelen en regisseren van integrale aanpak op het snijvlak van zorg en welzijn, het verbinden van professionele en informele netwerken rond zorgelijke en zorgmijdende burgers en het ondersteunen van zelfredzaamheid en zelforganisatie van cliënten en hun directe omgeving: zomaar vier taakgebieden die sinds de invoering van de Wmo flink aan belang hebben gewonnen. En daarbij blijven de taakgebieden rond leefbaarheid, sociale veiligheid, burgerparticipatie en de ontwikkeling van wijkvoorzieningen onverminderd doorgaan. Werk aan de winkel voor opbouwwerkers, dus!

'Het is altijd het beroep van de toekomst geweest'. Deze fraaie titel van het bijzonder goed uitgewerkte boek van Marta Dozy over de geschiedenis van de beroepsontwikkeling van opbouwwerk speelt sinds de presentatie tijdens de vakconferentie van tijd tot tijd door mijn hoofd. Die titel klopt naar mijn gevoel. Als het opbouwwerk er nu niet zou zijn, zou het onmiddellijk uitgevonden worden. Achteraf beschouwd blijkt de rol en de bijdrage van opbouwwerk voor de welzijnssector, maar ook voor aanpalende sectoren steeds van groot belang geweest te zijn. In de hoogtijdagen speelde opbouwwerk een hoofdrol bij de ondersteuning van bewoners, burgers en cliënten om zeggenschap te verwerven en zelfsturing te geven aan hun voorzieningen op het gebied van welzijn, wonen, opvoeding, onderwijs, werk en gezondheid. Wat nu zo ongeveer hét credo is van de Wmo en veel gemeentelijke beleidsplannen die hier uitwerking aan geven. Maar de titel geeft als keerzijde aan dat het opbouwwerk in de

hier en nu situatie altijd moest vechten voor erkenning. Het opbouwwerk was en is nog vaak een belangrijke schakel in de ketenaanpak en de inclusieve benadering van maatschappelijke vraagstukken. Maar als het om erkenning gaat, is het ook vaak de zwakste schakel.

Populair beroep

De werkwijze van het opbouwwerk is blijkbaar zo populair dat tal van andere sectoren ook opbouwwerk zijn gaan doen. In de eerste plaats gemeenten met hun wijkcoördinatoren en wijkregisseurs, gevolgd door woningcorporaties, politie, arbeidsvoorzieningen, onderwijs en dan nu als omvangrijke nieuwkomer de zorg. Community care, outreachend werken, social support, civil society (sorry voor al het Engels) en nog meer nieuwe aanpakken buitelen over elkaar heen. Al deze aanpakken zijn te herleiden tot de basis principes van (nog een Engelse term) community development, de